

VIII BO‘LIM.

SOLIQQA OID HUQUQBUZARLIKLAR VA ULARNI SODIR ETGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK

27-bob. Soliqqa oid huquqbuzarliklar sodir etganlik uchun javobgarlik to‘g‘risidagi umumiy qoidalar

210-modda. Soliqqa oid huquqbuzarlik tushunchasi

Soliq to‘lovchining, soliq agentining yoki boshqa shaxsning ushbu Kodeksda javobgarlik belgilangan g‘ayriqonuniy aybli qilmishi (harakati yoki harakatsizligi) soliqqa oid huquqbuzarlik deb e‘tirof etiladi.

211-modda. Javobgarlikka tortilishi lozim bo‘lgan shaxslar

Yuridik va jismoniy shaxslar soliqqa oid huquqbuzarliklarni sodir etganlik uchun ushbu Kodeksning 28 va 29-boblarida nazarda tutilgan hollarda javobgar bo‘ladi.

Jismoniy shaxs soliqqa oid huquqbuzarliklar sodir etganlik uchun o‘n olti yoshdan boshlab javobgarlikka tortilishi mumkin.

212-modda. Javobgarlikka tortishning umumiy shartlari

Hech kim soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun ushbu Kodeksda nazarda tutilganidan boshqa asoslar bo‘yicha va tartibda javobgarlikka tortilishi mumkin emas.

Hech kim soliqqa oid sodir etilgan ayni bir huquqbuzarlik uchun takroran javobgarlikka tortilishi mumkin emas.

Yuridik shaxsning soliq to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini buzganligi uchun javobgarlikka tortilishiga mazkur huquqbuzarlik sodir etilganligi fakti soliq organining kuchga kirgan qarorida aniqlanganligi asos bo‘ladi.

Yuridik shaxsning soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun javobgarlikka tortilishi tegishli asoslar mavjud bo'lgan taqdirda uning mansabdor shaxslarini ma'muriy, jinoiy yoki qonunda nazarda tutilgan boshqa javobgarlikdan ozod etmaydi.

Shaxsning soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlik uchun javobgarlikka tortilishi uni to'lanishi kerak bo'lgan soliqlar (yig'imlar) va penyalarning summalarini to'lash (o'tkazish) majburiyatidan ozod etmaydi.

Shaxsning aybi qonunda belgilangan tartibda isbotlanmaguniga qadar u soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etishda aybdor deb hisoblanmaydi. Javobgarlikka tortilayotgan shaxs o'zining soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlikda aybdor emasligini isbotlashi shart emas.

Soliqqa oid huquqbuzarlik fakti va shaxsning uni sodir etishda aybdorligi to'g'risida dalolat beruvchi holatlarni isbotlash majburiyati soliq organlarining zimmasiga yuklatiladi.

213-modda. Javobgarlikka tortishni istisno etuvchi holatlar

Shaxs soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun quyidagi holatlardan hech bo'lmaganda bittasi mavjud bo'lgan taqdirda javobgarlikka tortilishi mumkin emas:

- 1) soliqqa oid huquqbuzarlik holatining mavjud emasligi;
- 2) soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etishda shaxsning aybi mavjud emasligi;
- 3) soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun javobgarlikka tortish muddatlari o'tib ketganligi.

Ushbu Kodeksda nazarda tutilgan boshqa holatlar mavjud bo'lganda ham shaxs soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun javobgarlikka tortilishi mumkin emas.

214-modda. Soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilganda ayb shakllari

G'ayrihuquqiy xatti-harakatni (harakat va harakatsizlik) qasddan yoki ehtiyotsizlik oqibatida sodir etgan shaxs soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlikda aybdor deb e'tirof etiladi.

Agar soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etgan shaxs o'z harakati (harakatsizligi) g'ayriqonuniy ekanligini bilgan bo'lsa, bunday harakatning (harakatsizlikning) zararli oqibatlari yuzaga kelishini istagan yoxud ularning yuzaga kelishiga ongli ravishda yo'l qo'ygan bo'lsa, bunday huquqbuzarlik qasddan sodir etilgan deb topiladi.

Agar soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etgan shaxs o'z harakatlari (harakatsizligi) g'ayriqonuniy ekanligini yoxud bunday harakatlar (harakatsizlik) natijasida yuzaga keladigan oqibatlarning zararli ekanligini garchand ularni oldindan ko'rishi lozim va mumkin bo'lgani holda bilmagan bo'lsa, bunday huquqbuzarlik ehtiyotsizlik tufayli sodir etilgan deb e'tirof etiladi.

Yuridik shaxsning soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlikda aybdorligi uning mansabdor shaxslarining yoki vakillarining harakatlari (harakatsizligi) ushbu soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilishini keltirib chiqargan aybiga qarab aniqlanadi.

215-modda. Shaxsning soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlikdagi aybini istisno qiluvchi holatlar

Shaxsning soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlikdagi aybini istisno qiladigan holatlar deb quyidagilar e'tirof etiladi:

1) soliqqa oid huquqbuzarlik belgilari bo'lgan qilmishning tabiiy ofat yoki boshqa favqulodda va bartaraf etib bo'lmaydigan holatlar oqibatida sodir etilganligi. Mazkur holatlar hammaga

ma'lum faktlarning mavjudligi, ommaviy axborot vositalarida e'lon qilingan ma'lumotlar va isbotlash uchun maxsus vositalar talab etilmaydigan boshqa usullar bilan aniqlanadi;

2) soliqqa oid huquqbuzarlik alomatlari bo'lgan qilmish bunday qilmish sodir etilgan paytda kasallik oqibatida o'z harakatlarini o'zi idora etolmaydigan yoki boshqara olmaydigan holatda bo'lgan soliq to'lovchi — jismoniy shaxs tomonidan sodir etilganda. Mazkur holatlar mazmuni, mohiyati va sanasi bo'yicha soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilgan o'sha soliq davriga taalluqli bo'lgan hujjatlarni soliq organiga taqdim etish orqali isbotlanadi;

3) soliq organining yoki boshqa vakolatli organning (ushbu organ mansabdor shaxsining) soliqni (yig'imni) hisoblab chiqarish, to'lash tartibi to'g'risida yoki soliq to'g'risidagi qonun hujjatlari qo'llanilishining boshqa masalalari bo'yicha o'z vakolatlari doirasida soliq to'lovchiga (yig'im to'lovchiga, soliq agentiga) yoxud noma'lum doiradagi shaxslarga bergan yozma tushuntirishlari soliq to'lovchi (yig'im to'lovchi, soliq agenti) tomonidan bajarilganda. Mazkur holatlar ushbu organning tegishli hujjati mavjud bo'lgan taqdirda belgilanadi, ushbu hujjat ma'nosi va mazmuniga ko'ra, bunday hujjat qabul qilingan sanadan qat'i nazar, soliqqa oid huquqbuzarlik yuz bergan soliq davriga taalluqli bo'ladi;

4) soliq monitoringini o'tkazish davrida soliq organining soliq to'lovchiga (yig'im to'lovchiga, soliq agentiga) yuborilgan asoslantirilgan fikri soliq to'lovchi (yig'im to'lovchi, soliq agenti) tomonidan bajarilganda.

Ushbu modda birinchi qismining 3 va 4-bandlari qoidalari, agar soliq organining yozma tushuntirishlari yoki asoslantirilgan fikri soliq to'lovchi (yig'im to'lovchi, soliq agenti) tomonidan

taqdim etilgan to'liq bo'lmagan yoki noto'g'ri axborotga asoslangan bo'lsa, qo'llanilmaydi.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan holatlar mavjud bo'lganida shaxs soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlik uchun javobgar bo'lmaydi.

216-modda. Javobgarlikni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlar

Soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar deb quyidagilar e'tirof etiladi:

1) shaxsiy yoki oilaviy sharoitlar og'ir kechishi oqibatida soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etish;

2) tahdid yoki majburlash ta'sirida yoxud moddiy, xizmat yoki boshqa jihatdan qaramlik sababli soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etish;

3) sud yoki ishni ko'rayotgan soliq organi tomonidan javobgarlikni yengillashtiruvchi deb topilishi mumkin bo'lgan boshqa holatlar.

Soliqqa oid huquqbuzarlikning ilgari xuddi shunday huquqbuzarlik uchun javobgarlikka tortilgan shaxs tomonidan sodir etilganligi javobgarlikni og'irlashtiruvchi holat deb e'tirof etiladi. Agar soliqqa oid huquqbuzarlikni sodir etganlik uchun o'ziga nisbatan javobgarlik choralari qo'llanilgan shaxs bu choralar qo'llanilgan kundan e'tiboran bir yil ichida bunday huquqbuzarlikni qayta sodir etmagan bo'lsa, u javobgarlikka tortilmagan deb hisoblanadi.

Soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlikni yengillashtiruvchi yoki og'irlashtiruvchi holatlar sud yoki ishni ko'rayotgan soliq organi tomonidan belgilanadi va moliyaviy sanksiyalar qo'llanilganda inobatga olinadi.

217-modda. Javobgarlikka tortish muddatining o'tishi

Agar soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilgan kundan e'tiboran yoki mazkur huquqbuzarlik sodir etilgan soliq davri tugaganidan keyingi kundan e'tiboran va javobgarlikka tortish to'g'risidagi qaror chiqarilgan paytga qadar besh yil (o'tish muddati) o'tgan bo'lsa, shaxs soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlik uchun javobgarlikka tortilishi mumkin emas.

Soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilgan kundan e'tiboran muddatning o'tishini hisoblab chiqarish barcha soliqqa oid huquqbuzarliklarga nisbatan qo'llaniladi, ushbu Kodeksning 223 va 224-moddalarida nazarda tutilgan soliqqa oid huquqbuzarliklar bundan mustasno.

Muddatning o'tishini tegishli soliq davri tugaganidan keyingi kundan e'tiboran hisoblab chiqarish ushbu Kodeksning 223 va 224-moddalarida nazarda tutilgan soliqqa oid huquqbuzarliklarga nisbatan qo'llaniladi.

Agar soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlikka tortilayotgan shaxs soliq tekshiruvini o'tkazishga faol qarshilik ko'rsatgan bo'lsa va ushbu soliq tekshiruvini o'tkazish hamda byudjet tizimiga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summalarini soliq organlari tomonidan aniqlash uchun bartaraf etib bo'lmaydigan to'siqqa aylangan bo'lsa, javobgarlikka tortish muddatining o'tishi to'xtatiladi.

Javobgarlikka tortish muddatining o'tishi ushbu Kodeks 144-moddasining uchinchi qismida nazarda tutilgan dalolatnoma tuzilgan kundan e'tiboran to'xtatilgan deb hisoblanadi. Mazkur holatda javobgarlikka tortish muddatining o'tishi sayyor soliq tekshiruvini o'tkazishga to'sqinlik qiluvchi holatlarning amal qilishi tugagan va muddat o'tishini tiklash to'g'risidagi qaror chiqarilgan kundan e'tiboran qayta tiklanadi.

218-modda. Moliyaviy sanksiyalar

Moliyaviy sanksiyalar soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etganlik uchun javobgarlik chorasidir.

Moliyaviy sanksiyalar ushbu Kodeksning 28 va 29-boblarida nazarda tutilgan miqdorlarda belgilanadi va pul undirish (jarimalar) tarzida qo'llaniladi.

Javobgarlikni yengillashtiruvchi hech bo'lmaganda bitta holat mavjud bo'lgan taqdirda, jarima miqdori ushbu Kodeksning tegishli moddasida belgilangan miqdorga nisbatan ikki marta kamaytiriladi.

Aniqlangan soliqqa oid huquqbuzarliklardagi aybga iqror bo'linganda va soliq organining soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlikka tortish to'g'risidagi qarori olingan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatda moliyaviy sanksiyalar summasi ixtiyoriy ravishda to'langanda jarima miqdori ushbu Kodeksning tegishli moddalarida belgilangan miqdorga nisbatan ikki baravarga kamaytiriladi.

Ushbu Kodeksning 216-moddasi **ikkinchi qismida** nazarda tutilgan holatlar mavjud bo'lgan taqdirda, jarima miqdori ikki barobar oshiriladi.

Bir shaxs tomonidan ikki va undan ortiq soliqqa oid huquqbuzarlik sodir etilgan taqdirda, moliyaviy sanksiyalar har bir huquqbuzarlik uchun alohida tarzda undiriladi.